

ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНОГО ТВОРУ

ГРАБОВСЬКА Ганна Миронівна – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри цивільного права і процесу Юридичного інституту Національного авіаційного університету, м.Київ

УДК : 347.78 (477)

Автором розглянуто актуальний питання порядку здійснення розрахунків за використання музичного твору, розкрито форми авторського винагородження, дана характеристика функцій Українського агентства по авторським і суміжним правам.

Ключові слова: музичний твір, розрахунки, форми авторської винагороди, Українське агентство з авторських і суміжних прав.

Інтелектуальна діяльність має надзвичайно велику роль у розвитку суспільства. Протягом останнього десятиріччя музична індустрія розвивається активним шляхом, ставлячи перед її учасниками правові питання. Сьогодні музика є невід'ємною частиною сервісу, за який необхідно сплачувати відповідні кошти, але споживачі не в повній мірі виконують покладені на них обов'язок, враховуючи незначний ризик настання відповідальності за такі порушення. Тому існує потреба вдосконалити механізм правового регулювання.

Для розкриття цього питання використовуються дослідження таких науковців, як А. Борисенко, О. Підпригори, Р. Шишки, Б. Едельмана, Д. Луспеніка та інших. Метою статті є дослідження проблем, пов'язаних з розрахунками за використання музичного твору, а також музичного твору як специфічного об'єкта права інтелектуальної власності.

Питання щодо здійснення оплати за музику, вперше було підняте у Франції в кафе «Амбасадор» на Елісейських полях в Парижі. Ініціаторами судового позову були два ком-

позитори Поль Енріон і Віктор Паризо, автор слів Ернест Бурже підтримані їхнім видавцем. Ці автори вважали несправедливим те, що вони повинні сплачувати за місця і їжу в кафе у той час, коли ніхто не мав ні найменшого наміру сплачувати за публічне використання їхніх творів оркестром. Автори прийняли рішення про те, вони не будуть розплачуватись доти, поки не заплатять їм. Автори виграли справу в суді і власник кафе був зобов'язаний виплатити велику авторську винагороду. Дане судове рішення відкрило нові можливості для композиторів і авторів текстів. У той же час стало цілком ясно, що самостійно вони не зможуть відстежувати використання творів і реалізувати свої права. Розуміння цього призвело до створення в 1850 році Центрального агентства по захисту прав авторів і композиторів, а 28 лютого 1859 року воно було реорганізоване в Товариство авторів, композиторів і музичних видавництв (SACEM), яке на сьогоднішній день є однією з найбільших та авторитетних організацій колективного управління правами авторів [11]. А у нас в країні такі структури тільки починають з'являтися.

Винагорода, одержана автором чи іншою особою, яка має авторське право, є, по суті, винагородою за працю, вкладену у створення музичного твору. Вона може бути у формі заробітної плати, наприклад, штатний композитор або авторського гонорару. Однак поєднання цих форм оплати є можливим.

Авторська винагорода в авторському договорі може бути визначена в таких формах:

1) одноразового (паушального) платежу;
2) відрахувань за кожний проданий примірник чи кожне використання твору (роялті);

3) комбінованих платежів.

Відповідно до п. 2 ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права», винагорода в авторському договорі встановлюється у вигляді відсотків від доходу, отриманого від використання твору, або у вигляді фіксованої суми чи іншим чином.

Сьогодні склалася практика виплати автору одноразової винагороди, тобто паушального платежу. Пункт 2 ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» спрямований на захист майнових інтересів автора. Відповідно до вказаної норми, ставки авторської винагороди не можуть бути нижчими за мінімальні ставки, встановлені Кабінетом Міністрів України [3].

Саме цей орган відповідно до п. 5 ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права» уповноважений на визначення порядку індексації ставок винагороди. Мінімальні ставки авторської винагороди за певні види використання творів регулює Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження, порядку та умов виплати винагороди (роялті) за комерційне використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань» від 18 січня 2003 р. № 71.

Отже, інакше кажучи, у випадку укладення авторського договору мінімальні ставки авторської винагороди, що встановлювались постановою про ставки авторської винагороди, не підлягали використанню.

Варто лише зайти в будь-який музичний магазин, щоб переконатися у величезній кількості продукції, яка є результатом діяльності виконавців, музикантів і виробників фонограм. Адже кожний з них претендує на отримання своєї частки винагороди від використання свого музичного твору. В Україні існують організації колективного управління авторськими правами. Згідно зі ст. 49 Закону «Про авторське право і суміжні права» їх основними функціями є:

- висновок договорів на право використання авторських творів і узгоджен-

ня розміру винагороди при укладенні договору;

- збір, розподіл і виплата авторам винагороди, що належить їм;

- захист прав авторів (у тому числі і в суді) [3].

Простіше кажучи, автори творів (виробники фонограм), щоб самим не стежити за порушенням своїх прав і не укладати письмові договори з кожним власником кафе, клубу або радіостанції (тобто з кожним користувачем), доручають ці функції організації колективного управління.

Найбільшою такою організацією в нашій країні є Українське агентство з авторських і суміжних прав (УААСП), що знаходиться в підпорядкуванні Державної служби інтелектуальної власності. УААСП акумулює у себе грошові відрахування від користувачів авторських творів і виплачує їх у вигляді винагороди авторам. Агентство представляє в Україні інтереси більшості вітчизняних виконавців, а також значної кількості зарубіжних.

Окрім УААСП, в Україні існують й інші організації колективного управління авторськими правами, найвідомішими з яких є:

- Об'єднання підприємств «Український музичний альянс»;

- Об'єднання підприємств «Українська ліга музичних прав».

Необхідно зазначити, що незаконне використання музики є крадіжкою, будь-який бізнес, який використовує музику, але не платить за неї – є соціально безвідповідальним і не турбується про майбутнє української культури.

Виплата винагороди дозволяє артистам та авторам продовжувати творити, адже українська пісенна творчість і талант вітчизняних виконавців є визнаною у всьому світі.

Для належного виконання чинного законодавства України необхідно визначитися з тією сумою, яка повинна сплачуватися. У даному випадку сума, виплачувана автору або виробнику фонограми називається «роялті». Роялті (англ. royalty, середньовічний фр. *roialte*, лат. *regalis* – царський, королівський, державний) – це вид ліцензійної винагороди; періодичне відсоткове відрахування, встановлені у вигляді фіксованих ставок,

виходячи з фактичного економічного результату його використання [6, с. 318].

Розмір роялті не однаковий і залежить від того, якою діяльністю займається суб'єкт цивільно-правових відносин. У разі комерційного використання фонограм в місцях з платним входом розмір роялті складає 4% від суми, одержаної від продажу квитків. Саме стільки повинні платити більшість дискотек, концертних залів і нічних клубів [8, с. 277].

За комерційне використання фонограм у місцях з безкоштовним входом (казино, бари, ресторани, кафе, паркі і т.п.) необхідно сплачувати 1% від суми одержаного доходу. Під доходом тут слід розуміти прибуток, одержаний від виду діяльності суб'єкту, в процесі якого використовуються фонограми. Якщо ж таких доходів немає, то розмір роялті визначається, виходячи з суми витрат на вказаний вид використання об'єкту суміжних прав, і складає 2,5% [8, с. 277-278].

Радіостанції зобов'язані виплачувати роялті у розмірі 2% від одержуваного доходу. Такий же розмір роялті встановлений і для телекомпаній, що використовують у своєму ефірі фонограми і відеограми [8, с. 278].

Оператори кабельного телебачення, власники музичних порталів в мережі Інтернет зобов'язані виплачувати роялті у розмірі 5% від одержаних доходів [8, с. 279].

Винагорода за відтворення в особистих цілях творів, зафіксованих у звукозаписах, виплачується у формі відрахувань (відсотків) виробниками або імпортерами обладнання, наприклад, аудіо-апаратури та матеріальні носії (звуко- і (або) відеоплівки, касет, лазерних дисків, компакт-дисків тощо), які використовуються для такого відтворення.

Тепер спробуємо розібратися, хто в яких випадках кому і скільки повинен платити. Уявімо ситуацію, якщо звичайний громадянин відвідує магазин з метою придбання компакт-диск (звичайно ж ліцензійний) із записом улюбленого співака, то він може слухати його сам, з сім'єю і друзями абсолютно вільно. Також необхідно відзначити, що він може скопіювати для особистих цілей цей диск на інший носій. Згідно зі ст. 42 Закону «Про авторське право і суміжні права» у вар-

тість записуючої апаратури і чистих носіїв (чисті касети, CD-R для запису аудіодисків) вже включена винагорода авторам і виконавцям [3].

Проте у випадку використання фонограм з комерційною метою передбачений певний порядок. До юридичних і фізичних осіб відносяться: театри, концертні і циркові об'єднання, філармонії, циркули, клуби, будинки і палаци культури, кіноконцертні зали, дискотеки, танцювальні і концертні майданчики, а також паркі, стадіони, спортивні зали, кінотеатри і відеосалони, казино, нічні клуби, салони (зали) ігрових автоматів, бари, кафе, ресторани і т.д. Повний список наведений у Постанові Кабінету Міністрів України № 71 від 18. 01. 2003 р. «Про затвердження розміру винагороди (роялті) за використання опублікованих з комерційною метою фонограм і відеограм та порядку її виплати».

Використовування фонограм з комерційною метою припускає отримання прибутку від такого використання. Наприклад, основною діяльністю нічних клубів є проведення дискотек, численні кафе використовують аудіозаписи для створення музичного фону для своїх відвідувачів, діяльність радіостанцій неможлива без використання фонограм у принципі. Всі вище перелічені типи організацій прямо або побічно одержують прибуток від використання музичних творів, що є об'єктами авторського права.

Для не порушення майнових прав авторів на музичний твір, необхідно знати, яким чином здійснювати оплату. Згідно Постанови Кабінету Міністрів України № 71 «Про затвердження розміру винагороди (роялті) за використання опублікованих з комерційною метою фонограм і відеограм та порядку її виплати» юридичні і фізичні особи, що використовують фонограми і відеограми з комерційною метою зобов'язані самостійно перераховувати роялті у встановленому розмірі уповноваженим організаціям [5]. Юридичною підставою виплат є заздалегідь укладений договір між організацією колективного управління і користувачем фонограми. УААСП розроблені типові договори для радіостанцій, публічних місць з платним

АНОТАЦІЯ

Автором розглянуто актуальне питання про порядок здійснення розрахунків за використання музичного твору, розкрито форми авторської винагороди, дана характеристика функцій Українського агентства з авторських і суміжних прав.

SUMMARY

An author is consider question about the order of realization calculations for the use of piece of music, the forms of award are exposed, description of functions in the Ukrainian agency is given on author and contiguous rights.

і безкоштовним входом, ефірних і кабельних телекомпаній. В основному, форми договорів схожі один на одного, головна їх відмінність полягає у розмірі роялті. Договір зобов'яже користувача:

- щокварталу виплачувати роялті;
- вести точний облік творів і їх авторів, що використовуються, і щокварталу надавати в УААСП звіт про використані твори;
- надавати в УААСП акт з інформацією про одержані доходи.

Крім того, в договорах з власниками радіостанцій вказується, на якій частоті проводиться віщання. В договорах з клубами, кафе, ресторанами і т.п. вказується адреса приміщення, в якому відбуватиметься використання авторських творів. Таким чином, при зміні частоти віщання радіостанції, переїзді клубу, кафе в нове приміщення або відкритті додаткових приміщень, виникає необхідність в переукладенні договору з УААСП.

Виходячи з вище викладеного, необхідно вдосконалити законодавчу базу, яка регулює припинення численних порушень неправомірного використання прав на музичні твори (наприклад, публічного використання музики без виплати належної винагороди авторам, виконавцям і музичним продюсерам). Аналіз ринку свідчить, що менше 10% підприємств здійснюють використання з виплатою винагороди правовласникам. Решта — це десятки тисяч закладів торгівлі і громадського харчування, транспорту тощо, які продовжують незаконно використовувати музику під час здійснення своєї комерційної діяльності;

Для вирішення проблеми необхідно постійно здійснювати комплекс заходів правоохоронних органів для забезпечення належного захисту авторського права і суміжних прав, враховувати рекомендації представників організацій колективного управління майновими правами.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР – ст. 14.
2. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, № 40-41 – ст.356.
3. Про авторські права і суміжні права Закон України від 11.07.2001 № 2627-III / Відомості Верховної Ради (ВВР) 2001, № 43, ст. 214.
4. Про гастрольні заходи в Україні Закон України від 10.07.2003, № 1115 / Відомості Верховної Ради, 2004, № 7, ст. 56.
5. Про затвердження розміру, порядку та умов виплати винагороди (роялті) за комерційне використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань Постанова Кабінету Міністрів України, зі змінами внесеними згідно з Постановою КМУ №957 від 14.09.2011.
6. Дюма Р. Литературная и художественная собственность. Авторское право Франции. – Изд 2-е. – М.: Международные отношения. 1993.-384 с.
7. Луспеник Д.Д. Застосування новел ЦК і ЦПК України в судовій практиці. Серія «Судова практика» / Д.Д. Луспеник – Х: Харків Юридичний, 2005. – С. 387.
8. Право інтелектуальної власності. Академічний курс. [За ред.. О.А. Підпригоро, О.Д Святоцького]. – К.: «Ін-Юре», 2004. – 672 с.
9. Борисенко А. Музыка в общественных заведениях – платное удовольствие [http://pravotoday.in.ua/ru/press-centre/publications/pub-659]
10. Історія колективного управління правами суб'єктів авторського права та суміжних прав [http://royalty.com.ua/istoriya.html]